

بررسی نقش طرح‌های توسعه شهری در توسعه گردشگری شهر لمزان

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۰۹/۲۷ تاریخ پذیرش نهایی مقاله: ۱۴۰۰/۱۰/۱۴

محمد آور^۱ مرضیه موغلی^{۲*} محمد ابراهیم عقیفی^۳

۱- دانشجوی دکتری گروه جغرافیا، واحد لارستان، دانشگاه آزاد اسلامی، لارستان، ایران

۲- دانشیار گروه جغرافیا، واحد لارستان، دانشگاه آزاد اسلامی، لارستان، ایران

۳- استادیار گروه جغرافیا، واحد لارستان، دانشگاه آزاد اسلامی، لارستان، ایران

چکیده

طرح‌های توسعه شهری مهم‌ترین ابزار ساماندهی شهرها به شمار می‌روند. به‌رغم همه‌ی تمهیداتی که در تهیه طرح‌ها و تنظیم محتویات آن‌ها صورت گرفته است، بسیاری از این طرح‌ها در دست‌یابی به اهداف خود به‌خصوص توسعه گردشگری ناموفق بوده‌اند. هدف از این پژوهش بررسی نقش طرح‌های توسعه‌ی شهری بر توسعه گردشگری در شهر لمزان بود. روش پژوهش ترکیبی از نوع اکتشافی بود. محدوده انتخاب‌شده شهر لمزان مرکز مهران از توابع شهرستان بندرلنگه در استان هرمزگان بود. به منظور شناسایی مهمترین معیارهای تأثیرگذار ابتدا از طریق مصاحبه با ۲۰ نفر از کارشناسان و برنامه‌ریزان شهری اقدام به شناسایی موانع توسعه گردشگری شد. معیارهای شناسایی شده عبارتند از: ۱- موانع و مشکلات مدیریت شهری، ۲- مسائل و مشکلات تصویب طرح، ۳- مسائل و مشکلات فرآیند تهیه طرح بودند. معیارها در قالب پرسشنامه دلفی فازی در اختیار جامعه آماری متشکل از ۱۲۰ نفر از مدیران ارشد شهری، و اعضای هیأت علمی قرار گرفت. نتایج تحلیل واریانس نشان داد طرح‌های توسعه شهری بر توسعه گردشگری شهر لمزان تأثیر داشته است. همچنین نتایج آزمون t نشان داد مدیریت شهری، فرآیند تصویب طرح و فرآیند تهیه طرح بر توسعه گردشگری شهر لمزان تأثیر داشته است.

واژه‌های کلیدی: طرح‌های توسعه شهری، توسعه گردشگری و شهر لمزان.

مقدمه:

شیوه تهیه و تحقق طرح‌های توسعه شهری و همچنین اهداف و محتوای این طرح‌ها از هنگامی که در هدایت توسعه شهرها مورد استفاده قرار گرفتند، دست خوش تحولات بسیاری شده است. این تحولات در کشورهای مختلف به گونه‌ای متفاوت مطرح بوده است و در اغلب کشورها این تحولات یا همزمان نبوده‌اند و منقطع صورت گرفته‌اند و یا اینکه برخی از مراحل تحول اساساً مجال تحقق نیافته‌اند (رضایی و همکاران، ۱۳۹۷: ۲). ابزار و راه‌حل منطقی و عملی بسیاری از کشورها برای فائق آمدن بر مسائل و مشکلات شهرها و نواحی شهری و بهبود شرایط زیستی و کالبدی آنها انجام مطالعات شهری و تهیه و اجرای طرح‌های توسعه شهری بوده است. به موجب قوانین موضوعه در ایران، این طرح‌ها مهمترین ابزار ساماندهی کالبدی شهرها است و انجام انواع اقدامات و صدور انواع مجوزهای عمرانی بر اساس آنها انجام می‌شود (علی اکبری و همکاران، ۱۳۹۲: ۲).

خطوط کلی توسعه، پس از بررسی وضعیت موجود و نیازسنجی‌های متناسب، ارزیابی قدرت عمل مؤلفه‌های تأثیرگذار و همچنین با آینده‌نگری واقع‌بینانه براساس افق‌های زمانی برای شهرها تهیه می‌شوند (رهنمایی، ۱۳۸۳: ۹۵). طرح جامع شهری، بیشتر به منظور ترویج ضوابط شهرسازی، کنترل توسعه شهرها، گرایش به نظام برنامه‌ریزی و هماهنگ‌سازی بخش‌های مختلف اقتصادی و اجتماعی تهیه می‌شوند (غمami، ۱۳۸۳: ۲۴). طرح جامع را می‌توان منطقی جهت انتخاب الگوی صحیح استفاده از اراضی شهری دانست (هال، ۱۳۸۱: ۸۳). بررسی‌های مختلف در مورد طرح‌های توسعه شهری به خصوص طرح‌های جامع نشان می‌دهد که گرچه در تمامی شهرها، اجزایی از طرح‌ها به خصوص شبکه معابر پیشنهادی به اجرا درآمده‌اند ولی به لحاظ عدم اتخاذ سیاست‌های اجرایی مشخص و نبود دستگاه هماهنگ‌کننده و سازمان یافته، تحقق برنامه‌ریزی‌های دقیق و طرح‌ریزی از پیش اندیشیده با موفقیت لازم همراه نبوده است (مزینی، ۱۳۷۸: ۴۷). در اصل در این طرح‌ها، پیشنهادهای مشخص عملی برای اجرایی نمودن طرح‌ها یا به اجرا گذاشتن طرح‌ها، به ندرت مطرح بوده است. عدم توجه به اجرا در برنامه‌ریزی‌ها عاملی است تا طرح‌ها را ایده‌آلی، مجرد و در نهایت غیرواقعی نماید (ترتر^۱، ۲۰۱۲).

طرح‌های شهری در هدایت توسعه شهرها به عنوان مهمترین ابزار مورد استفاده قرار می‌گیرند. به موازات تغییرات صورت گرفته در شهرها به بدون تردید ناشی از رشد طبیعی جمعیت شهری و مهاجرت روستا از شهر بوده و عامل گسترش شهرها به شمار می‌رود، مانده دوره‌های قبل از انقلاب صنعتی نمی‌توان شهرها را به حال خود رها کرد. به همین دلیل برای توسعه متوازن شهرهای امروزی، طرح‌های شهری بنیادی‌ترین ابزار شکل‌دهی به شمار می‌روند (حسین‌زاده دلیر و همکاران، ۱۳۸۷). این طرح‌ها با هزینه و انرژی زیادی تهیه شده‌اند، هرچند تأثیرات مثبتی در منطقه‌بندی کاربری‌ها و رعایت ضوابط مقررات ساختمانی داشته‌اند، اما به دلایل متعدد نتوانسته‌اند به تمامی اهداف خود دست یابند. تنها درصد ناچیزی از برنامه‌ها و طرح‌های آنها تحقق یافته‌اند، از طرف دیگر شناخت دقیق از تحولات هر پدیده، برای اصلاح و بالا بردن آن امری گریز ناپذیر است. هر چه این شناخت اصولی‌تر، علمی‌تر و دقیق‌تر باشد تبیین و بازنگری آن بهتر خواهد بود (براتی و محمدی، ۱۳۸۹). بر این اساس اهمیت ارزیابی مداوم طرح‌ها در جهت کارآمد کردن

^۱. Tretter

مدیریت اداره شهرها در انطباق با نیازهای جامع از طریق حمایت اطلاعاتی مسولین و برنامه‌ریزان در زمینه امور شهری و مسائل و مشکلات موجود و همچنین نقش طرح‌های توسعه شهری در هماهنگ کردن برنامه‌های بخشی نهادها و سازمانهای مسئول در اداره امور شهر، ضرورت توجه به طرح‌های توسعه شهری، شناخت و اصلاح نارضایی‌ها را دو چندان می‌کند و با نگاهی راهگشا به چگونگی نحوه اجرا، مشارکت در طرح‌ها و تأمین منابع مالی طرح‌ها می‌توان مسائل و مشکلات را شناخت و راهکارهایی را برای جلوگیری از شدت یافتن مسائل تدارک دید (پوراحمد و همکاران، ۱۳۸۵).

اگرچه کارشناسان و منتقدان نظام برنامه‌ریزی شهری در ایران باتوجه به اینکه بیش از سه دهه است که از تهیه طرح‌های توسعه شهری می‌گذرد، به مکانیزم تهیه و نظارت طرح‌های جامع شهری انتقادات بسیار می‌کنند. لیکن همگی بر ضرورت وجود طراحی از پیش اندیشیده و همه‌جانبه تأکید دارند. سیاست‌گذاران تهیه طرح‌های جامع شهری از همان ابتدا این ضرورت را حس کردند و تأکید نمودند که پس از بررسی جامع هر شهر، باید اصول کلی، ضوابط و معیارهای فضایی، کالبدی و خدماتی شهر تعیین شود تا ضمن به‌وجودآمدن نظام کالبدی هر شهر، منافع عمومی نیز حفظ شود. به‌طورکلی، ضرورت تهیه طرح‌های شهری همانند ضرورت‌های اقتصادی، اجتماعی و اقتضایی است. در ضرورت‌های اقتصادی مفاهیمی چون بهره‌وری بهینه از زمین و کارآیی مطلوب خدمات از نظر فضایی و کالبدی و در ضرورت‌های اجتماعی نیز مفاهیمی چون عدالت، تعادل توزیع خدمات، حفظ منافع عمومی و جلوگیری از تعدی و تعرض افراد به عرصه‌ها و فضاهای عمومی و حقوق خصوصی دیگران مطرح می‌شود (اعتمادی و همکاران، ۱۳۹۸) تهیه و اجرای طرح‌های شهری به‌طور اعم و طرح‌های جامع به‌طور اخص مقتضای شرایط پیچیده‌تر، توسعه یافته‌تر و گسترده زندگی در شهرهای معاصر و همچنین تنوع نیازها و احتیاجات از طرح‌های شهری در ایران به عنوان ابزار تنظیم شده محیط کالبدی شهر ضروری است. اگرچه کارشناسان و منتقدان نظام برنامه‌ریزی شهری در ایران باتوجه به اینکه بیش از سه دهه است که از تهیه طرح‌های توسعه شهری می‌گذرد، به مکانیزم تهیه و نظارت طرح‌های جامع شهری انتقادات بسیار می‌کنند. لیکن همگی بر ضرورت وجود طراحی از پیش اندیشیده و همه‌جانبه تأکید دارند. سیاست‌گذاران تهیه طرح‌های جامع شهری از همان ابتدا این ضرورت را حس کردند و تأکید نمودند که پس از بررسی جامع هر شهر، باید اصول کلی، ضوابط و معیارهای فضایی، کالبدی و خدماتی شهر تعیین شود تا ضمن به‌وجودآمدن نظام کالبدی هر شهر، منافع عمومی نیز حفظ شود. به‌طورکلی، ضرورت تهیه طرح‌های شهری همانند ضرورت‌های اقتصادی، اجتماعی و اقتضایی است. در ضرورت‌های اقتصادی مفاهیمی چون بهره‌وری بهینه از زمین و کارآیی مطلوب خدمات از نظر فضایی و کالبدی و در ضرورت‌های اجتماعی نیز مفاهیمی چون عدالت، تعادل توزیع خدمات، حفظ منافع عمومی و جلوگیری از تعدی و تعرض افراد به عرصه‌ها و فضاهای عمومی و حقوق خصوصی دیگران مطرح می‌شود. تهیه و اجرای طرح‌های شهری به‌طور اعم و طرح‌های جامع به‌طور اخص مقتضای شرایط پیچیده‌تر، توسعه یافته‌تر و گسترده زندگی در شهرهای معاصر و همچنین تنوع نیازها و احتیاجات ناشی از آن است. از این رو استفاده از طرح‌های شهری در ایران به عنوان ابزار تنظیم شده محیط کالبدی شهر ضروری است.

تاکنون پژوهش‌های زیادی در باب مدیریت شهری و توسعه گردشگری صورت گرفته است.

تقوایی و صفراآبادی (۱۳۹۰) در پژوهشی به بررسی نقش مدیریت شهری در دستیابی به توسعه پایدار گردشگری شهری پرداختند و دریافتند که توسعه گردشگری شهری آثار مثبت و منفی اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست محیطی به دنبال دارد، ایجاد تعادل در این زمینه، به گونه‌ای که آثار مثبت بیش از آثار منفی باشد، نیازمند اتخاذ سیاست‌های مدیریتی قوی است. بنابراین، پایداری در گردشگری شهری، مستلزم توجه نظام‌مند به ابعاد فنی، فرهنگی، سیاسی، اقتصادی، تاریخی و زیست محیطی است تا استفاده از جاذبه‌های گردشگری، مطابق با نیاز امروز و حفظ و ماندگاری این منابع برای آیندگان باشد. بررسی متغیرهای ضروری عملکرد مدیریت شهری، در ارتباط با توسعه گردشگری پایدار شهری در شهر کرمانشاه حاکی از آن است که بین مدیریت یک پارچه شهری و همکاری‌های متقابل مدیران شهری و مردم محلی با دستیابی به توسعه پایدار گردشگری شهری رابطه مثبت و مستقیم وجود دارد، یعنی هر مقدار مدیریت شهری هماهنگ‌تر باشد و ارتباطات بیش‌تر بین مدیریت شهری و مردم محلی برقرار شود، به همان اندازه امکان دستیابی به توسعه پایدار گردشگری شهری بیش‌تر خواهد شد.

ضیائی و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی به شناسایی و تعیین ابعاد الگوی مدیریت گردشگری شهر تهران پرداختند و عوامل تأثیرگذار بر الگوی مدیریت گردشگری شهری تهران، در سه بعد ساختاری، محیطی و محتوایی قرار می‌گیرند و طراحی الگوی سه بعدی مدیریت گردشگری شهری مبتنی بر الگوی سه شاخگی، می‌تواند مبنایی مناسب برای سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی گردشگری شهر تهران باشد.

امینیان و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی به ارزیابی شاخص‌های حکمروایی مطلوب در توسعه گردشگری شهری تهران پرداختند. ایشان با ارزیابی اولویت‌های شاخص‌های حکمروایی مطلوب در مدیریت گردشگری شهری، زمینه برای اجرایی شدن این شاخص‌های ۱۰ گانه؛ یعنی بازاریابی، مشارکت جمعی، پاسخ‌گویی، کارایی و اثربخشی، عدالت محوری، قانون‌مندی، مسئولیت‌پذیری، امنیت سرمایه‌گذاری، مدیریت یکپارچه در سیاست‌گذاری و شفافیت مالی در کلان شهر تهران مهیا کرد. روش این پژوهش، از نوع توصیفی-پیمایشی و با هدف کاربردی، با استفاده از مطالعات اسنادی و تحقیقات میدانی است. از ابزار پرسشنامه در میان دو نمونه جامعه آماری، شامل دست‌اندرکاران و اساتید دانشگاهی عضو انجمن علمی گردشگری در شهر تهران و در بازه زمانی تابستان سال ۱۳۹۵ استفاده شده است که تعداد آنها ۲۴۰ نفر می‌باشد و با استفاده از جدول مورگان، ۱۴۸ نفر به صورت تصادفی انتخاب شدند. برای گردآوری داده‌ها، از پرسشنامه محقق ساخته ۹۶ سؤالی، استفاده شد که میزان اعتبار آن برابر با ۰.۹۷ بود. داده‌های پیمایشی از طریق پرسشنامه ساختاریافته، به صورت الکترونیکی در میان جامعه آماری توزیع شدند و با استفاده از آزمون فریدمن و نرم‌افزار SPSS، تجزیه و تحلیل شدند. نتایج حاصل حاکی از آن بودند که از میان ده شاخص در نظر گرفته شده، شاخص بازاریابی، به عنوان مهم‌ترین شاخص حکمروایی مطلوب در گردشگری شهری، از دیدگاه پاسخ‌دهندگان مورد شناسایی قرار گرفت.

ملک‌حسینی (۱۳۹۶) به بررسی نقش حکمروایی خوب شهری در مدیریت و برنامه‌ریزی گردشگری شهر سمنان پرداخت و نتیجه گرفت که حکمروایی خوب برای گردشگری شهری یک مدل تصمیم‌گیری مبتنی بر اجماع و با مدل مشارکتی است و موفقیت در این امر حاصل برهم‌کنش متقابل دولت محلی، بخش خصوصی و جوامع محلی است.

بهرامیان و شمس‌الدینی (۱۳۹۷) در پژوهشی به تحلیل کمی نقش مدیریت شهری در ارتقای صنعت گردشگری در شهرها پرداختند. تجزیه و تحلیل نتایج از طریق نرم‌افزار SPSS بر مبنای دو فرضیه، اهمیت رابطه مدیریت یکپارچه شهری در حوزه گردشگری با $X_2=49.419$ و درجه آزادی ۴، تعامل و همکاری مدیریت شهری و ساکنین محلی با $X_2=136.43$ و درجه آزادی ۴، مورد تأیید بوده است. نتایج به‌دست آمده نشان می‌دهد هرچه تقویت و انسجام عمل بین مؤلفه‌های همکاری و ارتباطی مدیریت شهری و ساکنین محلی از استحکام بیشتری برخوردار باشد، به همان اندازه در حوزه مدیریت و گردشگری پایدار رابطه بهتری وجود خواهد داشت و از طرفی نقش مدیریت هدفمند بیشتر حائز اهمیت خواهد شد.

آقاعلیخانی و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهشی به بررسی نقش مدیریت شهری در توسعه پایدار گردشگری شهری پرداختند. این تحقیق، در پی شناخت نقش عوامل مدیریتی در توسعه پایدار گردشگری شهر رامسر بود. روش تحقیق در پژوهش از نوع کاربردی-توصیفی بود و با استفاده از روش اسنادی و کتابخانه‌ای به جمع‌آوری اطلاعات پرداخته شد. جامعه آماری این پژوهش شامل مدیران عالی سازمان‌های وابسته به شهرداری و کلیه شهروندان شهرستان رامسر بود. با توجه به گستردگی جامعه آماری و میسر نبودن امکان اجرای تحقیق بر روی کل جامعه، از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چند مرحله‌ای استفاده شد و اطلاعات بدست آمده با استفاده از روش دلفی و تکنیک تاپسیس تحلیل شد و در نتیجه به رتبه‌بندی معیارها پرداخته شد که نقش مدیریت شهری در برقراری تعامل استفاده از جادبه‌های طبیعی و انسان ساخت با کسب امتیاز ۰/۶۵۴۲۸۶ توانسته است در صدر معیارهای مورد بررسی قرار گرفت.

قربانی و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی به بررسی ارائه الگوی مدیریت راهبردی فضایی گردشگری میراث شهری پرداختند و نتیجه گرفتند که تفاوت معنادار بین شاخص‌های مدیریت راهبردی فضایی گردشگری میراثی از دیدگاه گردشگران وجود دارد. همچنین طبق نتایج شاخص توانمندسازی بالاترین نقش را در مدیریت راهبردی گردشگری میراثی داشته و پس از آن سیاست عمومی و بازار بیشترین رتبه میانگین را دارا می‌باشند. کمترین میانگین نیز مربوط به محصول و پذیرش اجتماعی می‌باشد. در بین سه منطقه مورد مطالعه از دیدگاه گردشگران منطقه ۲۰ شرایط مناسب‌تری داشته و منطقه ۶ و ۱۲ به ترتیب شرایط نامناسب‌تری از لحاظ شاخص‌های توسعه پایدار گردشگری میراثی دارا می‌باشند. تفاوت بین مردم محلی و گردشگری در این زمینه نیز مشهود است. همانطور که در بخش قبلی توضیح داده شد که منطقه ۲۰ از لحاظ مردم محلی شرایط نامناسب‌تری نسبت به مناطق ۶ و ۱۲ است.

گارسیا^۱ (۲۰۱۵) در پژوهشی به بررسی پیامدهای برنامه‌ریزی کوتاه‌مدت در مدیریت گردشگری انبوه شهری پرداخت و نتیجه گرفت که تعداد گردشگران شهر لامانگا در منطقه مورسیا هر ساله به جمعیتی بیش از ۲۵۰۰۰۰ نفر در طول تابستان می‌رسد که در زمستان به چند ده نفر کاهش می‌یابد. این محیط شلوغ با رفتاری نامتقارن، فقیر شدن پیش‌رونده سالانه را در بازه اقتصادی خود ارائه می‌کند. این سودآوری مشکوک نتیجه یک توسعه شهری نادرست است. نتایج آن از طریق تکامل بازار زمین و شهرنشینی ناشی از آن در پنجاه سال گذشته، با یک روش GIS تجزیه و تحلیل شده است.

^۱ Garcia

ماندیک و کنل^۱ (۲۰۲۱) در پژوهشی با عنوان حکمرانی هوشمند مقاصد گردشگری بر اساس دیدگاه مدیریت مقصد به این نتیجه رسیدند که مقاصد گردشگری شهری می‌توانند به عنوان عوامل اجتماعی، عملکردی، زیست‌محیطی و ارائه خدمات شهروند محور استفاده شوند. همه اینها می‌تواند به مقاصد گردشگری فرهنگی شهری برای بهینه سازی توسعه گردشگری خود کمک کند. این تحقیق علاوه بر این، تأثیر عوامل زمینه‌ای، مانند سطح حمایت بخش عمومی از گردشگری و تأثیر فزاینده ذی‌نفعان غیرگردشگری در مدیریت مقصد را بر ادراک گردشگری فرنگی شهری نشان می‌دهد و توصیه‌هایی برای چگونگی پیشرفت در استفاده از این عوامل را ارائه می‌کند.

شیدونگ^۲ و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهشی به بررسی بازخورهای زیست‌محیطی به رشد گردشگری شهری و تأثیر آن بر مدیریت پایدار شهری پرداختند و نتیجه گرفتند که یک چرخه تجاوز شهری شامل برنامه‌ریزی فضایی، رشد گردشگری شهری، افزایش جمعیت، افزایش تقاضای زمین حداقل چهار سال طول می‌کشد و نظارت بر این امر می‌تواند نقش زیادی در پیش‌بینی مکان و اندازه تجاوزات آینده داشته باشد. این پیش‌بینی عینی مبنای قابل اعتمادی برای توسعه پایدار است.

روش پژوهش:

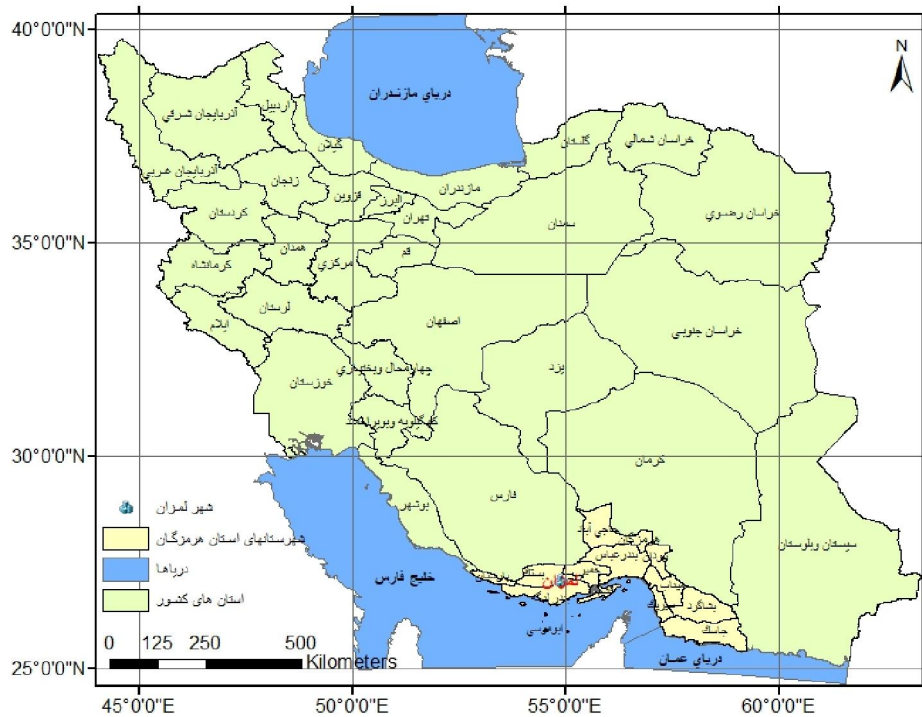
روش پژوهش ترکیبی از نوع اکتشافی بود. چون هم از روش کمی و هم از روش کیفی استفاده شد. زیرا در این تحقیق جهت شناسایی مهمترین عوامل تأثیرگذار بر عدم تحقق طرح‌های توسعه شهری، شهر لمزان ابتدا از طریق مصاحبه با ۲۰ نفر از کارشناسان و برنامه‌ریزان شهری اقدام به شناسایی موانع شد و سپس عوامل شناسایی شده در غالب پرسشنامه دلفی فازی در اختیار نمونه آماری پژوهش (۱۲۰ نفر از مدیران ارشد شهری، اعضای هیات علمی و...) قرار گرفت. پس از شناسایی و نهایی شدن عوامل، دو مرحله دلفی پس از جمع‌آوری پرسشنامه‌ها به پایان رسید و میانگین فازی زدایی شده به دست آمد. و سپس با استفاده از تکنیک AHP فازی به بررسی نقش مدیریت شهری در عدم تحقق طرح‌های توسعه شهری اقدام گردید.

منطقه مورد مطالعه:

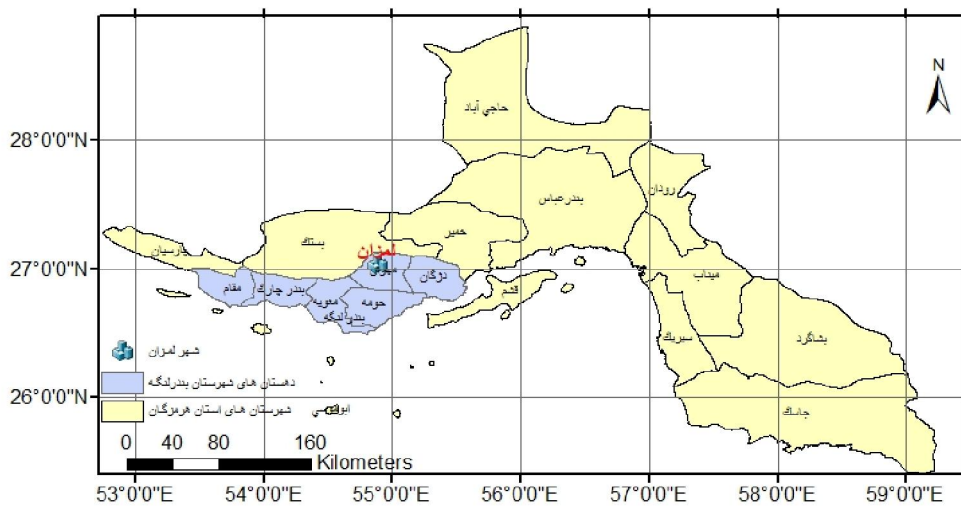
شهر لمزان مرکز دهستان مهران بوده که با وسعت معادل ۱۴۱ هکتار در موقعیت ۵۴ درجه و ۵۲ دقیقه و ۴۲ ثانیه تا ۵۴ درجه و ۵۳ دقیقه و ۵۹ ثانیه طول شرقی و ۲۷ درجه و ۲ دقیقه و ۱۲ ثانیه تا ۲۷ درجه و ۳ دقیقه و ۲۳ ثانیه عرض شمالی واقع شده است. این شهر از سمت شمال غرب به شهر بستکو از جنوب نیز به شهر بندرلنگه (مرکز شهرستان) منتهی می‌گردد. فاصله لمزان از شهر بندرعباس (مرکز استان ۲۱۳) کیلومتر می‌باشد. لمزان در ۹۰ کیلومتری شرق شهرستان بستک واقع شده است. لمزان شهر و مرکز بخش مهران شهرستان بندر لنگه در استان هرمزگان واقع در جنوب ایران است. لمزان در جنوب کوه بیانو زیر کوه روستای کنچی واقع شده است.

¹: Mandic & Kennell

²: Shidong

شکل ۱ نقشه موقعیت شهر لمزان در کشور و استان هرمزگان

شکل ۲ نقشه موقعیت شهر لمزان در استان هرمزگان و شهرستان بندرلنگه و دهستان مهران

تجزیه و تحلیل داده‌ها:

مهمترین عوامل شناسایی شده به همراه زیر عوامل هر کدام از عوامل اصلی به شرح جدول زیر ارائه

شده است.

جدول ۱ عوامل شناسایی شده عدم تحقق طرح‌های توسعه شهری

موانع(عامل)	زیرمعیار
موانع و مشکلات مدیریت شهری	کمبود منابع مالی
	پایین بودن قابلیت اجرایی پیشنهادات طرح توسعه
	ضعف بدنه کارشناسی
	ضعف بدنه مدیریتی و عدم وجود مدیریت شهری یکپارچه
	بی ثباتی در مدیریت شهری
	نگرش بخشی و جزیره‌ای
مسائل و مشکلات تصویب طرح	ضعف بدنه کارشناسی و مدیریتی دستگاه تصمیم‌گیری
	زمان بر بودن و طولانی شدن فرایند تصویب
	تصویب از بالا و فقدان قدرت نفوذ نمایندگان مردم در تصویب طرح
	عدم حضور جامعه دانشگاهی و نخبگان
	نبود هماهنگی و هم‌سویی
مسائل و مشکلات فرایند تهیه طرح	نبود اطلاعات کامل و به روز
	طولانی بودن فرایند تهیه
	ضعف دانش مشاوران
	عدم مشارکت مردم در تهیه برنامه‌ها
	کمی‌نگری
	عدم استفاده از کارشناسان بومی

یافته‌های کمی:

در این پژوهش برای بررسی فرضیه‌ها از تحلیل واریانس و آزمون t استفاده شد. به این طریق که سؤالات پرسشنامه با یکدیگر ترکیب و تشکیل مؤلفه‌های توسعه شهری، تصویب طرح و تهیه طرح را دادند. برای بررسی نرمال سنجی از آزمون f لون و کلموگراف اسمیرنوف استفاده شد و بعد از نرمال سنجی داده‌ها بر روی جمع مؤلفه‌ها تحلیل واریانس و برای تک تک مؤلفه‌ها آزمون t تک گروهی انجام شد. طرح‌های توسعه شهری بر توسعه گردشگری شهر لمزان تأثیر دارد.

جدول ۲ آزمون F لون برای بررسی برابری واریانس‌ها

Sig	درجه آزادی ۲	درجه آزادی ۱	F	فرضیه اصلی
۰/۱	۱۱۹	۱	۰/۸۶	

جدول ۲ آزمون f برای برابری واریانس‌ها را نشان می‌دهد با توجه به سطح معناداری ۰/۱ واریانس‌ها برابر می‌باشد و تفاوت معناداری بین واریانس‌ها وجود ندارد.

جدول ۳ آزمون کلموگراف اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن داده‌ها

Sig	تعداد	میزان آماره	
۰/۰۹	۱۲۰	۱/۳	فرضیه اصلی

جدول ۳ آزمون کلموگراف اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن داده‌ها را نشان می‌دهد با توجه به سطح معناداری ۰/۰۹ داده‌ها نرمال می‌باشد.

جدول ۴ تحلیل واریانس طرح‌های توسعه شهری بر توسعه گردشگری

منابع تغییر	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری
بین گروهی	۳۰۵/۲۱	۲	۱۵۲/۶	۷/۴۰	۰/۰۰۱
درون گروهی	۲۴۳۱/۶۷	۱۱۸	۲۰/۶۰		
کل	۲۷۳۶/۸۸	۱۱۹	-		

جدول ۴ تحلیل واریانس طرح‌های توسعه شهری بر توسعه گردشگری را نشان می‌دهد. با توجه به F برابر با ۷/۴۰ و سطح معناداری برابر با ۰/۰۰۱ می‌باشد و سطح معناداری پایین‌تر از ۰/۰۵ می‌باشد که نشان می‌دهد طرح‌های توسعه شهری بر توسعه گردشگری تأثیر داشتند. مدیریت شهری بر توسعه گردشگری شهر لمزان تأثیر دارد.

جدول ۵ آزمون T برای بررسی تأثیر مدیریت شهری بر توسعه گردشگری

Sig	درجه آزادی	T	
۰/۰۱	۱۱۹	۹/۳۷	فرضیه فرعی اول

جدول ۵ آزمون t برای بررسی تأثیر مؤلفه‌های مدیریت شهری بر توسعه گردشگری می‌باشد که با توجه به میزان t که برابر با ۹/۳۷ و سطح معناداری پایین‌تر از ۰/۰۵ می‌توان نتیجه گرفت مدیریت شهری بر توسعه گردشگری در شهر لمزان تأثیرگذار بوده است. فرایند تصویب طرح‌های توسعه شهری بر توسعه گردشگری در شهر لمزان تأثیرگذار بوده است.

جدول ۶ آزمون t تک نمونه‌ای برای بررسی تأثیر فرایند تصویب طرح‌های توسعه شهری بر توسعه گردشگری

Sig	درجه آزادی	T	
۰/۰۰۱	۱۱۲	۱۶/۳۵	فرضیه فرعی دوم

جدول ۶ آزمون t برای بررسی تأثیر فرایند تصویب طرح‌های توسعه شهری بر توسعه گردشگری در شهر لمزان بوده است. که با توجه به میزان t که برابر با ۱۶/۳۵ و سطح معناداری پایین‌تر از ۰/۰۵ تأثیر فرایند تصویب طرح‌های توسعه شهری بر توسعه گردشگری شهر لمزان تأثیرگذار بوده است.

فرایند تهیه طرح‌های توسعه شهری بر توسعه گردشگری در شهر لمزان تأثیرگذار بوده است.

جدول ۷ آزمون t تک نمونه‌ای برای بررسی فرایند تهیه طرح‌های توسعه شهری بر توسعه گردشگری

Sig	درجه آزادی	T	
۰/۰۲	۱۱۹	۸/۷۸	فرضیه فرعی سوم

جدول ۷ آزمون t برای بررسی تأثیر فرایند تهیه طرح‌های توسعه شهری بر توسعه گردشگری شهر لمزان می‌باشد. که با توجه به میزان t که برابر با ۸/۷۸ و سطح معناداری پایین‌تر از ۰/۰۵ فرایند تهیه طرح‌های توسعه شهری بر توسعه گردشگری شهر لمزان تأثیرگذار بوده است.

نتیجه گیری:

هدف از پژوهش حاضر بررسی نقش طرح‌های توسعه شهری بر توسعه گردشگری شهر لمزان بود. برای بررسی فرضیه‌های پژوهش از تحلیل واریانس و آزمون T استفاده شد. نتایج نشان داد با میزان F برابر با ۷/۴۰ و سطح معناداری ۰/۰۰۱ فرضیه تأیید در نتیجه طرح‌های توسعه شهری بر توسعه گردشگری شهر لمزان تأثیر دارد. تأثیر مدیریت شهری بر توسعه گردشگری با میزان T برابر با ۹/۳۷ و سطح معناداری ۰/۰۱ معنادار بود. تأثیر تصویب طرح‌های توسعه شهری بر توسعه گردشگری با میزان T برابر با ۱۶/۳۵ و سطح معناداری ۰/۰۰۱ معنادار بود. تأثیر تهیه توسعه شهری بر توسعه گردشگری با میزان T برابر با ۸/۷۸ و سطح معناداری ۰/۰۲ معنادار بود.

نتایج پژوهش حاضر با پژوهش‌های ماندیک و کنل (۲۰۲۱) مبنی بر حکمرانی هوشمند مقاصد گردشگری بر اساس دیدگاه مدیریت مقصد، گارسیا (۲۰۱۵) مبنی بر پیامدهای برنامه‌ریزی کوتاه‌مدت در مدیریت گردشگری انبوه شهری و آقاعلی خانی و همکاران (۱۳۹۷) مبنی بر نقش مدیریت شهری در توسعه پایدار گردشگری شهری همسو می‌باشد.

در تبیین فرضیه‌ها می‌توان گفت طرح جامع شهری، به منظور تدوین برنامه و تعیین جهات توسعه شهر و تأمین نیازمندی‌های آن بر مبنای پیش‌بینی‌ها و اهداف توسعه شهری، تهیه می‌شود و بیشتر در مورد شهرهای بزرگ و یا شهرهایی که بیش از ۲۵۰۰۰۰ نفر جمعیت دارند، به مرحله اجرا درمی‌آید. گردشگری شهری فعالیتی در حال گسترش است و به تازگی به صورت یک منبع اقتصادی مهم درآمد و نقش مؤثری در سیاست‌های توسعه محل ایفا می‌کند. اما رشد آن، افزون بر اینکه تغییرات شگرفی را در زندگی شهری به وجود می‌آورد، پدیدآورنده یک رشته مشکلات کارکردی و سازمانی نیز هست. در این راستا یکی از گام‌های مهم برای رسیدن به توسعه پایدار گردشگری در هر مکانی در مرحله اول نیازمند آگاهی از قابلیت‌ها، توانمندی‌ها و نیز نقاط ضعف و قوت آن منطقه و در گام بعدی شناخت از زیرساخت‌ها و امکانات مرتبط با فعالیت‌های گردشگری است. شهرنشینی اگرچه باعث رفاه و راحتی انسان‌ها شده لیکن گرفتاری‌هایی را نیز به دنبال داشته است. پیامد مشکلات شهرنشینی و افزایش جمعیت ایجاد انواع آلودگی‌های شهری مثل آلودگی آب، هوا، صدا، بصری و تخریب محیط زیست است. از این رو سیاست دولت‌ها در دهه‌های اخیر، به

سمت توسعه‌ی پایدار گردشگری به عنوان یکی از شیوه‌های مبارزه با بیکاری و ایجاد درآمد گرایش داشته است. به نحوی که؛ در توسعه‌ی اقتصادی- اجتماعی کشورها اهمیت یافته است که اقتصاددانان، آن را صادرات نامرئی نام نهاده‌اند و از آن به عنوان رکن اصلی توسعه‌ی پایدار یاد می‌کنند. اهمیت این صنعت و نقش آن در توسعه‌ی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی باعث شده است تا بسیاری از مدیران و برنامه‌ریزان محلی، منطقه‌ای و ملی برای گسترش آن برنامه‌ریزی و تلاش نمایند. بدین ترتیب نقش مدیریت شهری در ارتقای شرایط کار و زندگی جمعیت ساکن، در قالب اقشار مردم، گروه‌های مختلف اجتماعی- اقتصادی، حفاظت از حقوق شهروندان، تشویق توسعه اقتصادی و اجتماعی پایدار و حفاظت از محیط کالبدی است. در کشورهای درحال توسعه، به نقش مدیریت شهری در توسعه‌ی پایدار گردشگری توجه چندانی نشده است روند توسعه‌ی پایدار شهری بدون برنامه‌ریزی شده و پرشتاب و با عدم توجه به نقش مدیریت شهری ادامه پیدا می‌کند. در بررسی تغییرات توسعه‌ی پایدار گردشگری شهرهای ایران نیز بعد از قرن بیستم نشان دهنده‌ی آنست که شهرها بدون توجه به ابعاد توسعه‌ی پایدار رشد و توسعه پیدا می‌کند عدم برنامه‌ریزی مدیریت شهری در حوزه‌ی گردشگری به افول اقتصادی و ناپایداری شهری منجر شده است. بنابراین نقش مدیریت شهری در توسعه‌ی پایدار گردشگری می‌تواند مزایای اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی برای اجتماعات شهری داشته باشد. بدین ترتیب نقش مدیریت به عنوان مقوله‌ی مهم در دستور کار قرار گرفته است تا با تأکید بر ابعاد و شاخص‌های توسعه‌ی پایدار تبیین شده و راهکارهایی لازم برای آنها نیز ارائه شود.

یکی از اهداف مهم طرح‌های مدیریت شهری فراهم ساختن محیط مطلوب برای کار و زندگی شهروندان است. مدیریت شهری ضمن کنترل و نظارت بر ساختار کالبدی، اقتصادی و اجتماعی و زیست محیطی شهرها، با اتخاذ خط مشی‌های بلندمدت راهبردی، موجب توسعه‌ی پایدار شهرها می‌گردد. فعالیت گردشگری می‌تواند با ایجاد فرصت‌های مناسب اشتغال و کسب درآمد برای ساکنان محلی، امکان توسعه‌ی پایدار و یکپارچه‌ی شهری را فراهم سازد. برای رسیدن به این هدف، ایجاد هماهنگی بهتر بین دستگاه‌هایی که به نوعی با موضوع گردشگری سروکار دارند، یک ضرورت به حساب می‌آید.

منابع و مأخذ:

- ۱- آقاعلیخانی، م.، و بخشنده نصرت، ع.، و رحمانی، م. (۱۳۹۷). نقش مدیریت شهری در توسعه پایدار گردشگری شهری، مطالعه موردی: شهر رامسر. مدیریت شهری، ۱۷(۵۱)، ۱۸۳-۱۹۷.
  - ۲- امینیان، ن.، و سیدنقوی، م.، و جهانیان، م.، و امامی، س. (۱۳۹۶). وضعیت ارزیابی شاخص‌های حکمروایی مطلوب در توسعه گردشگری شهری (مورد مطالعه: شهر تهران). اقتصاد و مدیریت شهری، ۵(۲) (پیاپی ۱۸)، ۱۲۷-۱۳۹.
  - ۳- براتی، ا.، محمدی، ج. (۱۳۸۹). بررسی‌های جغرافیایی: نقد، تحلیل و ارزیابی تحقق طرح‌های هادی شهری: (نمونه‌ی موردی طرح‌های شهر درچه)، رشد آموزش جغرافیا، شماره ۹۳.
  - ۴- بهرامیان، م.، و شمس‌الدینی، ع. (۱۳۹۷). تحلیلی کمی بر نقش مدیریت شهری در ارتقای صنعت گردشگری در شهرها (مورد پژوهی: شهر مرودشت). پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، ۹(۳۲)، ۱۳۱-۱۴۰.
  - ۵- پوراحمد، ا.، و حاتمی‌نژاد، ح.، و حسینی، س. (۱۳۸۵). آسیب‌شناسی طرح‌های توسعه شهری در کشور. پژوهش‌های جغرافیایی، ۳۸(۵۸)، ۱۶۷-۱۸۰.
  - ۶- پورحسین‌روشن، ح.، پورجعفر، م.، علی‌اکبری، ص. (۱۴۰۰). تبیین چالش‌های تحقق‌پذیری طرح‌های شهری در ایران. ۳۱(۲)، ۱۱۱-۱۲۸.
  - ۷- تقوایی، م.، و صفراآبادی، ا. (۱۳۹۰). نقش مدیریت شهری در دستیابی به توسعه پایدار گردشگری شهری (مطالعه موردی - شهر کرمانشاه). مطالعات جغرافیایی مناطق خشک، ۱(۴)، ۳۵-۵۲.
  - ۸- حسین‌زاده دلیر، ک.، و پورمحمدی، م.، و سلطانی، ع. (۱۳۸۷). طرح‌های شهری ایران از قلمرو تهیه تا واقعیت آن در اجرا (مورد مطالعه: طرح جامع تبریز). جغرافیا و توسعه ناحیه‌ای، ۷(۱۱)، ۲۰۹-۲۲۳.
  - ۹- رهنمایی، محمد تقی و شاه حسینی، پروانه، ۱۳۸۳، فرآیند برنامه‌ریزی شهری ایران؛ سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، تهران.
  - ۱۰- ضیایی، م.، و عباسی‌کارجگان، د.، و کاظمیان، غ.، و کروی، م. (۱۳۹۴). شناسایی و تعیین ابعاد الگوی مدیریت گردشگری شهر تهران. اقتصاد و مدیریت شهری، ۴(۱۳)، ۱۲۱-۱۴۴.
  - ۱۱- غمامی، م. (۱۳۸۳). گزیده مطالعات طرح راهبردی توسعه کالبدی مجموعه شهری. تهران، مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران.
  - ۱۲- قربانی، ح.، و رکن‌الدین‌افتخاری، ع.، وهاشمی، س.، و زاهدی، ش. (۱۳۹۹). ارائه الگوی مدیریت راهبردی فضایی گردشگری میراث شهری (مطالعه موردی: کلان شهر تهران). گردشگری و توسعه، ۹(۳)، ۷۳-۸۹.
  - ۱۳- مزینی، م. (۱۳۷۸). برنامه‌ریزی تکثرگرا، برنامه‌ریزی و کالتی، شهرداری‌ها، مجله شهرداری، ش ۱ و ۲.
  - ۱۴- ملک حسینی، ع. (۱۳۹۶). بررسی نقش حکمروایی خوب شهری در مدیریت و برنامه‌ریزی گردشگری شهر سمنان. نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی (جغرافیای انسانی)، ۹(۳)، ۱-۲۳.
- 15-García-Ayllón, S (2015). La Manga case study: Consequences from short-term urban planning in a tourism mass destiny of the Spanish Mediterranean coast, Cities, Volume 43.

-
- 16-Mandić A, Kennell, J (2021). Smart governance for heritage tourism destinations: Contextual factors and destination management organization perspectives, *Tourism Management Perspectives*, Volume 39.
- 17-Shidong Liu, Jianjun Zhang, Yuhuan Geng, Jiao Li, Yibo Wang, Jie Zhang (2021). Plausible response of urban encroachment on ecological land to tourism growth and implications for sustainable management, a case study of Zhangjiajie, China, *Ecological Indicators*, Volume 132.
- 18-Tretter, E M., (2012). Contesting Sustainability: ‘SMART Growth’ and the Redevelopment of Austin’s Eastside, *International Journal of Urban and Regional Research*, Volume 37.1, pp. 297–310.

